

ПРЕКРШОЧНА VS КРИВИЧНА ПОСТАПКА

(со посебен осврт на прекилот на постапката и улогата на подносителот на барањето)

УДК 35.076.7:343.1 (457.7)

1.03 Кратка научна статија

Апстракт

Во правната теорија и практика на Република Македонија, односот помеѓу прекршоците и прекршочното право и кривичните дела и кривичното право не е обработуван и анализиран од сите аспекти, што можеби е причина за различна примена на некои од законските решенија при пресудувањето од страна на судовите.

Овој текст го анализира законското решение за прекилот на прекршочната, доколку за истото дело е покрената кривична постапка. Причината за обработка на ова прашање, меѓудругото е и во голем број на судски одлуки на судовите ширум Републиката. Текстот има за цел да ја потврди законската логика и цел, која често не е земена во вид при постапувањето и одлучувањето од надлежните институции.

Подолу се отвора и проблематичното прашање за потребните законски претпоставки за одржување на претрес по Законот за прекршоци, но истото подробно ќе биде анализирано и во некоја следна прилика.

Клучни зборови: прекршочна постапка, кривична постапка, прекин на постапката, улогата на подносителот на барањето

За задолжителниот прекин на постапката

Заштитата на јавниот ред и мир, а со тоа и јавниот интерес, во Република Македонија, меѓудругото е регулирана е и со Законот за прекршоците против јавниот ред и мир,² кој закон освен определувањето на казните, подробно ги содржи и

---

¹ Адвокат од Битола, Докторант на Правниот факултет „Јустинијан Први“ – Скопје, e-mail: nikolaglavince@hotmail.com

² Закон за прекршоците против јавниот ред и мир, „Службен весник на Република Македонија“, бр. 66/2007 и 152/2015.

облиците на прекршоците. Основен закон е Законот за прекршоци³, кој ја регулира постапката и начинот на примена на Законот за прекршоците против јавниот ред и мир.

Во практиката, сè почести се прекршоците против јавниот ред и мир, како што се: учество, предизвикување или поттикнување тепачка⁴, физички напад⁵ и сл. Вообичаено, на постапката му претходи пријава од оштетениот до полициската станица, односно кај овластено службено лице, или доколку овластеното службено лице е присутно на местото на настанот, по службена должност презема дејствија за откривање на сторителот и причините за прекршокот. Постапката продолжува со составување на записник за примање на пријава и нејзино понатамошно процесуирање до надлежниот суд, или Комисијата за прекршоци. Најчесто, во случај на постоење на прекршокот, на пример, физички напад- казнив по чл.12 од ЗППЈРМ, оштетениот се упатува на лекарски преглед и се подучува за правото медицинската документација да ја достави до МВР. Оваа вообичаена постапка се спроведува согласно и Законот за полиција,⁶ а заради заштита на јавниот интерес.⁷

Оштетениот, согласно одредбите на ЗКП⁸ и КЗ⁹ има можност во рок од 3 месеци по сторувањето на кривичното дело кое произлегува од истата инкриминација, да поднесе приватна кривична тужба, а со тоа да поведе и кривична постапка пред

---

³ Закон за прекршоците, „Службен весник на Република Македонија“, бр.124/2015 од 23.07.2015

⁴ Согласно чл.11 од ЗППЈРМ, кој на јавно место учествува, предизвикува или поттикнува друг на тепачка ќе му се изрече глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност. Учествувањето во тепачка со намера да се укаже помош или заштита на нападнатото лице или да ја спречи истата не се смета за учествување во тепачка во смисла на ставот 1 на овој член. Кој прекршокот од ставот 1 на овој член ќе го изврши во група ќе му се изрече глоба во износ од 700 до 1.500 евра во денарска противвредност.

⁵ Согласно чл.12 од ЗППЈРМ, кој на јавно место физички ќе нападне друго лице ќе му се изрече глоба во износ од 600 до 800 евра во денарска противвредност. Кој прекршокот од ставот 1 на овој член ќе го изврши во група ќе му се изрече глоба во износ од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност.

⁶ Закон за полиција, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 114/2006, 6/2009, 145/2012, 41/2014 и 33/2015.

⁷ Согласно Законот за прекршоци против јавниот ред и мир, прекршок против јавниот ред и мир врши секој кој со своето однесување или постапка го нарушува мирот, работата или вообичаениот начин на живеење ги омаловажува, понижува и навредува граѓаните, на јавно место ја загрозува нивната безбедност или создава несигурност, го оневозможува непреченото движење на граѓаните на јавни места или го нарушува остварувањето на нивните права и обврски, ја попречува работата и извршувањето на надлежностите на државните органи и други институции кои вршат јавни овластувања, или вршењето на дејностите на правните лица или на друг начин го нарушува јавниот ред и мир.

⁸ Закон за кривичната постапка, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 150/2010 и 100/2012.

⁹ Кривичен законик, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006, 73/2006, 7/2008, 139/2008, 114/2009, 51/2011, 135/2011, 185/2011, 142/2012, 166/2012, 55/2013, 82/2013, 14/2014, 27/2014, 28/2014, 41/2014, 115/2014, 132/2014, 160/2014, 199/2014, 196/2015 и 226/2015.

надлежен суд и да докажува дека обвинетиот сторил кривично дело „Телесна повреда“ казниво по чл. 130 ст. 1 од КЗ на РМ.¹⁰

Во ваков случај, за една иста инкриминација против ист сторител, со исти околности и со исти оштетени пред еден суд можно е во исто време да се водат две одвоени постапки. Едната, поведена од страна на МВР, која зависи од претходно спроведената постапка за утврдување на сторителот и доказите за прекршокот и другата поведена зависно од диспозицијата на оштетениот. Во практиката, најчесто прво се поведува кривичната, а потоа или во текот на истата и прекршочна постапка.

Со цел избегнување на дуализмот во постапките, законодавецот во Законот за прекршоците, предвидел одредба која задолжително упатува на прекин на прекршочната постапка. Согласно чл.107 ст.1 т.2 од Законот за прекршоците, судот што ја води прекршочната постапка, меѓудругото со решение ќе ја прекине постапката ако за истото дело е покрената кривична постапка до завршувањето на кривичната постапка. При тоа, законот определува дека постапката што е прекината по овој основ ќе продолжи кога кривичната постапка е запрена по некој друг основ, а и натаму постојат услови за водење на прекршочна постапка. Согласно ст. 2 од истиот член, пред да се донесе решение за прекин на прекршочната постапка ќе се приберат сите докази за прекршокот и за одговорноста на обвинетиот до кои може да се дојде. За прекиноот и продолжувањето на постапката ќе се извести подносителот на барањето. Актуелниот Закон за прекршоци во чл.107 ст.5 за прв пат определува дека решението за прекин на постапката не содржи правна поука.¹¹

Иако, законското решение на чл.107 ст.1 т.2 од Законот за прекршоците, е јасно и од него произлегува обврската на судот со решение да ја прекине постапката, секогаш кога за истото дело е поведена кривична постапка, во практиката на судовите често оваа одредба погрешно се толкува и применува на начин што и првостепениот прекршочен суд и покрај доставените докази за поведена кривична постапка, продолжува со постапување и одлучување. Второстепениот суд, често го зазема ставот дека „Законското обележје на прекршокот од чл.12 ст.1 од ЗППЈРМ е физички напад на друго лице, каде објект на заштита е јавниот ред и мир, а кај кривичното дело „Телесна повреда“ законско обележје е нанесување на телесна повреда или нарушување на

¹⁰ Согласно чл.130 ст.1 од КЗ на РМ, тој што друг телесно ќе го повреди или ќе му го наруши здравјето, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

¹¹ Закон за прекршоците, „Службен весник на Република Македонија“, бр.124/2015 од 23.07.2015.

здравјето на друг, каде што објект на заштита е телесниот интегритет и здравјето на човекот.“

Ваквите аргументи во практиката на дел од македонските судови се спротивни на дикцијата и духот на законските решенија, како и основните начела на ЗКП и ЗП. Во анализираниот пример на овој текст, јасно е дека телесната повреда и последицата од неа е потешко дело од физичкиот напад определен во ЗППЈРМ и евентуалната осуда за сторено вакво дело ја исклучува осудата и за прекршокот. Доколку истата инкриминација во прекршочна постапка се супсумира како учество, предизвикување или поттикнување тепачка, а паралелно со тоа се поведе кривична постапка за телесна повреда или друго кривично дело, тогаш неспорно е дека прекршочната постапка треба да се прекине и да се даде предност на кривичната, а со тоа и можност на овластениот тужител пред независен и непристрасен суд да го докаже постоењето на елементите кои го чинат битието на кривичното дело.

Ако буквално и рестриктивно се толкува одредбата од чл.107 ст.1 т.2 од Законот за прекршоци, тогаш произлегува дека не постојат исти дела односно дела кои имаат иста дефиниција во ЗППЈРМ и КЗ на РМ.¹² Законот е јасен и бара задоволување на условот за истото дело е поведена кривична постапка. Во случајот исто дело, се смета делото односно инкриминацијата чии обележја се разликуваат во прекршочното и кривичното право, а во суштина произлегуваат од иста инкриминација. Оттука, неприфатливо е ограничувачкото и рестриктивното толкување на оваа одредба, бидејќи тоа афирмира де факто укинување и „замрзнување“ на дејството на оваа одредба. Целосна поддршка на овој став за задолжителен прекин на прекршочната постапка, преку донесување на решение даваат и повеќе одредби во ЗП и ЗКП.

Согласно чл.2 ст.2 од ЗП, ако со одредбите од законот поинаку не е определено, судовите во прекршочната постапка ги применуваат одредбите од Законот за кривичната постапка кои се однесуваат на основните начела, јазикот, месната надлежност, последици од ненадлежност, судир на надлежности, изземање, обвинет, бранител, поднесоци, записници, рокови, имотнoправно барање, донесување и соопштување на одлуките, достава на писмена и редовни и вонредни правни лекови.

---

¹² Јасно е дека не постои дело телесна повреда/ физички напад со идентична дефиниција во КЗ и во ЗП.

Согласно чл. 7 од ЗКП, никој не може повторно да биде суден или казнет за дело за кое веќе бил суден и за кое е донесена правосилна судска одлука.

Како последица на претходното, откако кривичната постапка ќе заврши, доколку постојат законски услови, прекршочната постапка ќе продолжи. Согласно чл.123 ст.1 т.7 од Законот за прекршоците, „Пресуда со која обвинетиот се ослободува од одговорност ќе се донесе, ако обвинетиот во кривична постапка правосилно е огласен за виновен за дело што ги опфаќа и обележјата на прекршокот.“ И во оваа одредба, неслучајно законодавецот наведува дека обвинетиот се ослободува доколку во кривична постапка е осуден за дело што ги опфаќа и обележјата на прекршокот.

Духот на овие законски решенија ја демантира оправданоста на ставот дека е можно и не е спротивно на закон, водење на прекршочна и кривична постапка за една иста инкриминација заради постоење на различен објект на заштита. Освен позитивно-правните одредби, поддршка дава и теоријата. Неспорно е дека битието на прекршокот е насочено кон заштита на јавниот интерес, но исто така е неспорно дека битието на кривичното дело (во случајов чл.130 ст.1 од КЗ на РМ) не го заштитува само приватниот, туку пред сè јавниот интерес, особено што кривичното дело „Телесна повреда“ е кривично дело против животот и телото. Казненото право има пошироко дејство и значење во правниот поредок од прекршочното и опфатот на заштита на истото ја конзумира заштитата која ја гарантира прекршочното право. Нашиот правен систем како и правосудните органи не смеат да дозволат водење на паралелни постапки за една иста инкриминација против ист сторител со исти околности и докази, бидејќи таквото постапување го поткопува начелото *non bis in idem*, начелото на правна сигурност, а во голема мера ги зголемува и правните последици за сторителот.

„Основна функција на казненото право е заштитата на поединецот и на општеството од поведенија со кои се напаѓаат важни индивидуални слободи и права и заеднички функции на животот.“¹³ Кои се објектите на заштита и кои се правните вредности, како и што е тоа што ја дефинира девијацијата, е предмет на казненото право, кое преку своите императивни норми ги одредува правните добра кои ги заштитува и дејствијата кои го чинат битието на кривичното дело. Сепак, заштитната функција на правото има пошироко значење и не е ограничена само во сферата на казненото право. Таквата функција е присутна и во прекршочното право и во секоја

---

¹³ Владо Камбовски. *Казнено право Општ дел*. Скопје: 2-ри Август С Штип, 2006, 7.

одредба на правото, преку која се остварува неговата превентивна (во иднина да не се повторуваат казнени или друг вид на забранети дела) и репресивна цел (да се санкционира конкретното поведење на сторителот со кое го остварил законското битие на конкретно забрането дело).

Во периодот од 2010 до 2013г. според податоците на МВР, прекршокот учество, предизвикување или поттикнување тепачка е сторен 6.411¹⁴ пати, а прекршокот физички напад е сторен вкупно 14.688¹⁵ пати. При вакви податоци, неспорно е дека за прекршокот физички напад во период од четири години оштетени се најмалку 14.688 лица. Под услов ако, оштетените повеле кривична постапка по приватна тужба против обвинетите, а паралелно се води и прекршочна постапка за истата инкриминација, која судовите не ја прекинуваат со решение, тоа значи дека во нашите судови има голем број на предмети, каде се определени парични казни и пашални трошоци кои немаат свое оправдување.

Иако, навидум законските решенија се јасни, во практиката сè почеста е тенденцијата на погрешна примена на овие одредби. Со тоа, се остава впечаток како прогонот да се заснова врз сторителот, а не врз делото. Се случува апсурдна ситуација, одбраната на обвинетиот со истите докази - материјални и вербални, во две постапки да докажува едни исти околности. Таквиот однос, имајќи ги во вид наведените законски решенија, кај обвинетите креира впечаток дека судот ги суди меѓудругото и за државата да наплаќа казни во корист на Буџетот, што пак влијае и врз перцепцијата за независност на судството и третманот на државата како субјект во постапката.

Во практиката можна е и уште една ситуација, односно прекршочната постапка да е веќе завршена пред кривичната да е воопшто отпочната. Во ваков случај, неопходно е да се примени одредбата од чл.47 ст.2 од КЗ на РМ, според која парична казна што осудениот ја издржал, односно ја платил за прекршок, се засметува во казната изречена за кривично дело чии обележја ги опфаќа и обележјата на прекршокот. Во таков случај, кривичниот суд во својата одлука е во обврска да ја

---

¹⁴ Согласно официјалната статистика на МВР (достапна на <http://www.mvr.gov.mk/analiza/javen-red-imir/26>), во 2010г. се сторени вкупно 1631, во 2011г. вкупно 1768, во 2012г. вкупно 1579, а во 2013г. вкупно 1433 прекршоци учество, предизвикување или поттикнување тепачка, казниви по чл.11 од ЗППРМ.

¹⁵ Согласно официјалната статистика на МВР (достапна на <http://www.mvr.gov.mk/analiza/javen-red-imir/26>), во 2010г. сторени се 3757, во 2011г. вкупно 3756, во 2012г. вкупно 3749, а во 2013г. вкупно 3426 прекршоци физички напад– казниви по чл.12 од ЗППРМ.

пресмета прекршочната казна во казната која ја определил со својата пресуда, доколку утврдил вина. Иако, навидум оваа би била комплицирана ситуација, бидејќи прекршочната постапка во која е утврдена одговорност може да влијае на текот и одлуката на кривичната постапка, сепак кривичниот суд може да донесе ослободителна пресуда, која пак согласно чл. 449 од ЗКП е основ за повторување на прекршочната постапка.

За третманот на подносителот на барањето како странка во прекршочната постапка

Европската конвенција за човекови права и слободи во чл.6 меѓудругото предвидува дека „Секој кој е кривично обвинет има право на правично и јавно судење во разумен рок, пред независен и непристрасен трибунал, основан со закон.“¹⁶ Во контекст на оваа популарна и општо промовирана, позната гаранција, уште една одредба во Законот за прекршоците, претставува потенцијална опасност при реалното практикување на европските вредности. Тоа е процесната позиција на подносителот на барањето за поведување на прекршочната постапка,¹⁷ како и перцепцијата на јавноста за односот на законот и судот кон него. Согласно чл.118 ст.2 од Законот за прекршоците, „Претресот ќе се одржи кога нема да дојде уредно повиканиот претставник на подносителот на барањето, ако неговото присуство не е неопходно за разјаснување на фактичката состојба.“¹⁸ Истиот член определува дека претресот ќе се одржи и кога нема да дојде уредно повиканиот бранител на обвинетиот.

Во практиката во најголем број на случаи прекршочната постапка се спроведува во отсуство на подносителот на барањето, па често судот се јавува како фактор кој го испитува обвинетиот и утврдува елементи кои го оправдуваат барањето за поведување на постапката. Ова размислување дополнително ќе се оправда, ако се има вид бројот на

¹⁶ Council of Europe, Macedonian version, Европска конвенција за заштита на човековите права и основните слободи изменета со Протоколот бр.11 заедно со протоколите 1, 4, 6 и 7; 1998г.

¹⁷ Согласно чл.89 ст.1 и 2 од Законот за прекршоците, прекршочната постапка се поведува по барање од овластениот орган или оштетениот. Овластени органи, се органите на државната управа, јавниот обвинител, органите на единиците на локалната самоуправа и други органи и организации што вршат јавни овластувања во чија надлежност спаѓа непосредното извршување или надзор над извршувањето на законите во кои се предвидени прекршоци.

¹⁸ Сосема спротивно е решението на чл.63 од ЗКП, каде е наведено „Ако приватниот тужител не дојде на главната расправа иако е уредно повикан, или поканата не можела да му се врачи поради непријавување до судот за промената на адресата на живеалиштето, односно престојувалиштето ќе се смета дека се откажал од тужбата.“

ослободителни, спрема бројот на осудителни пресуди, за што е потребна дополнителна анализа.

Согласно ст.1 од истиот член 118, судот што ја води постапката може да одлучи да се одржи усен претрес и во отсуство на обвинетиот кој е уредно повикан, ако судот утврди дека неговото присуство не е нужно за правилно утврдување на фактичката состојба. Под истите услови може да се одржи претресот и во отсуство на уредно повиканиот застапник на обвинетото правно лице. Тоа значи дека формално правно постапката може да се спроведе од судот и судот да ја утврдува фактичката состојба и без странки односно субјекти во постапката.

Ако ги имаме во вид веќе прифатените и применливи начела на Законот за кривична постапка од 2010г., за кои согласно чл.2 од Законот за прекшоци постои задолжителна обврска за примена од страна на судовите во прекршочната постапка, неспорно е дека таквата улога на судот е недозволена и во целосна спротивност со концептот на кривичната правда и акузаторните елементи на постапката кои бараат активност на странките и процедурална правичност. Тие стремежи и вредности можат да се достигнат со еднаков третман на странките и обврска на подносителот на барањето за поведување на постапката активно да учествува во постапката и да делува со дејствија за докажување на барањето, без да ужива во комотната позиција на државен огран, кој знае дека голема е веројатноста барањето да му биде прифатено. Судската независност и непристрасност се есенцијални при гарантирањето на еднаквоста на страните пред судовите. Непристрасното и независно одлучување е во тесна врска со еднаквоста како вредност на правдата. Согласно нормативните обврски, судијата е должен да има еднаков третман кон странките. Обезбедување на еднаков третман на сите пред судовите е од суштинско значење за соодветно вршење на судиската функција и почитување на начелото на еднаквост.¹⁹

Најчесто МВР, а и другите органи кои поднесуваат барања неопходно е да ангажираат стручни лица - правници, кои би присуствувале на претресите, со оглед на можностите да го повлечат барањето или истото да го изменат, доколку во текот на постапката се изведат докази кои насочуваат кон тоа. Таквото решение, ќе придонесе за еднаков законски третман на странките при присутвото на судење, можност за

---

¹⁹ UN Resolution 2006/23, Strengthening basic principles of judicial conduct. Повеќе на: http://www.unodc.org/pdf/corruption/corruption_judicial_res_e.pdf.

разјаснување на релевантните околности, а ќе придонесе и за сериозно влијание врз работата на судот и кон создавање на општиот впечаток дека правдата не само што се применува, туку и дека се гледа дека се применува. (*Justice must not only be done, it must be seen to be done.*) Дотогаш, поволно е да се размислува за определени измени на Законот за прекршоците и инкорпорирање на вредностите и начелата прифатени во кривичната постапка. Паралелно со тоа, судиите за прекршоци при секојдневното одлучување и постапување треба да бидат ориентирани кон прифаќање на европските стандарди за фер постапка кои ги препознава ЗКП и кои не треба да се заобиколат ниту во прекршочната постапка, особено ако се имаат во вид и одредбите на Европската конвенција, а и практиката на Европскиот суд за човекови права.

На периферијата на овој текст, за уште едно прашање поврзано со прекршоците, а тоа е надоместокот на адвокатските трошоци за дадена одбрана во прекршочна постапка. Согласно чл. 8 од Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите²⁰ за пишување на поднесоци, како и пружање на одбрана во прекршочна постапка на адвокатот му следуваат трошоци во износ од 1.300,00-1.560,00 денари за дејствие. Ако се има во вид дека во прекршочна постапка постојат казни во висини од над 10.000 евра²¹, како и тоа дека на адвокатот за определен вид на спорови со поголема вредност му се досудуваат трошоци во износ од 4.680,00 денари, неопходно е да се подвлече дека во овој дел е потребна промена на адвокатската тарифа со евентуално степенување на наградата за одбрана во прекршочна постапка, посебно ако се има во вид висината на запретените казни и одговорноста на адвокатот од учеството во соодветната постапка. Тоа е добро и правилно вреднување на трудот на адвокатите, но и за сознанието на подносителот на барањето и последиците од можната од Буџетот на РМ, да се плаќаат трошоци во корист на обвинетиот, кој е ослободен во постапката.

---

²⁰ Тарифа за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите, достапна на: http://creativa5.com/dev/mba.org.mk/?page_id=1280

²¹ Таков е примерот во Закон за финансиска дисциплина „Службен весник на Република Македонија“ бр. 187/2013, 201/2014 и 215/2015, кој во чл.17 предидува глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност за прекршок на економски оператор од приватниот сектор - трговско друштво, трговец поединец и правно лице кое врши профитна дејност и е регистриран согласно со закон, доколку не ја исполни паричната обврска во роковите утврдени во чл. 5 ст.(1) и (3), 6-а и 7 од законот.

INFRINGEMENT VS CRIMINAL PROCEDURE

(with particular reference to the termination of the procedure and the role of the applicant)

UDK 35.076.7:343.1 (457.7)

1.03 Short Scientific Article

Abstract

This text analyzes the legal decisions about the termination of the infringement, if the same act is a part of a criminal proceedings, meanwhile listing the most important legal decisions and notes for their inconsistent application in practice. Furthermore, it opens up the thorny issue of the necessary legal prerequisites for holding a debate on the Law on Offences and the role of the applicant for the initiation of infringement proceedings in respect of the accused. For proper implementation of these issues are proposed reasoned arguments and suggestions for possible changes to the law.

Key words: misdemeanor proceedings, criminal procedure, disrupt, act.

---

²² Attorney at Law